

Leer

Vraag

Ontmoet

Lees

Doe

De Domijnen

Van collectie naar connectie

inhoud

Inleiding – We gaan op reis	2
1. Even omkijken – Evaluatie	4
2. Vertrekpunt – Wensen ophalen	7
3. Travel light! – Bewust kiezen	12
4. De bestemming – Onze thema's	13
5. Waarom we op reis gaan – Onze missie	16
6. De uitrusting – Welke organisatie past hierbij?	18
Colofon	19

inleiding

We gaan op reis

“Er ontstaan talloze innovatieve bedrijfsmodellen. Bestaande organisaties brokkelen af. De oude garde wordt uitgedaagd om zichzelf opnieuw uit te vinden.”

~ Business Model Generatie van A. Osterwalder & Y. Pigneur ~

Rond 1900 ontstonden de eerste openbare bibliotheken, vooral als plaats waar mensen in rust konden lezen en studeren. Het Nederlandse Bibliotheekwezen begon zich pas echt te ontwikkelen na de verlening van de eerste rijkssubsidies vanaf 1907. De permanente financiële bijdragen van de overheid vanaf 1910 zorgden verder voor een toename van het aantal voor iedereen toegankelijke bibliotheken en leesalen in Nederland. In de tweede helft van de 20e eeuw verschoof de belangrijkste functie van de Bibliotheek naar het uitlenen van boeken, tijdschriften en muziekwerken. Begin van de 21ste eeuw begint de ontwikkeling naar de maatschappelijke bibliotheek.¹

Waar staan we nu?

De openbare bibliotheek maakt onderdeel uit van cultuurbedrijf De Domijnen en is er voor de inwoners van de gemeenten Sittard-Geleen, Stein, Echt-Susteren, Beek en Beekdaelen. We maken actief deel uit van het Limburgse bibliotheeknetwerk en van het landelijke netwerk van bibliotheekorganisaties. We conformeren ons van harte aan de in de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) verwoorde vijf kernfuncties van de bibliotheek. We maken verbindingen, we prikkelen en dagen uit, en kijken steeds waar we iets kunnen toevoegen. Dat doen we op manieren die

aansluiten bij regionale en lokale mogelijkheden en behoeften. Ons werk doen wij voor en met inwoners en samenwerkingspartners. Op zeven plaatsen in deze gemeenten zijn we actief in én voor de lokale gemeenschap. De bibliotheken liggen in de kernen Amstenrade, Beek, Stein, Echt, Sittard, Geleen en Born. En er is een uitleenpunt in Munstergeleen.

We dragen bij aan een goede basis voor elk kind, via de samenwerking met het primair- en voortgezet onderwijs en door middel van boekstart voor de allerkleinsten.

In transitie

Het cultuurbedrijf De Domijnen is in transitie. De zes afdelingen (huizen genoemd) krijgen weer een duidelijke eigen identiteit: de schouwburg, het filmhuis, het poppodium, het archief, het museum en de bibliotheek. De huizen worden zo afzonderlijk meer zicht- en herkenbaar voor de inwoners. De bibliotheek gaat om die reden terug naar de landelijke huisstijl van de openbare bibliotheken. De zes huizen worden ondersteund en gefaciliteerd door Shared Services, te weten: marketing & communicatie, educatie en bedrijfsvoering. Om aantrekkelijk en nuttig te blijven in de digitale informatiesamenleving blijven we vernieuwen. We zoeken aansluiting bij oude én nieuwe doelgroepen, door onze producten en diensten aan hun wensen aan te passen. In deze notitie geven wij een doorkijk hoe, wat ons betreft de bibliotheek eruitziet over 2, 5 of 10 jaar. Wij zien dit als een reis waarbij we:

1. Eerst omkijken van waar wij vandaan komen. Dat doen wij door de visie 2018 – 2022 te evalueren.
2. Vervolgens kijken waar wij nu staan, welke wensen zijn er vanuit stakeholders en wat is onze maatschappelijke opdracht. Dat is het vertrekpunt.
3. Hoe gaan wij dan op reis? Welke keuzes maken wij?
4. Hoe ziet onze bestemming eruit en waarom kiezen wij hiervoor?
5. In het laatste hoofdstuk staat welke organisatie nodig is om tot de bestemming te komen

¹ <https://www.debibliotheken.nl/geschiedenis-bibliotheken>

1. Even omkijken – Evaluatie Leeswinkelconcept

Het belangrijkste element uit de visie van 2018 – 2022 was één dienstverleningsconcept voor de gehele regio: de Leeswinkel. Daarbij zou onderscheid worden gemaakt in het uitvoeren van taken en verlenen van diensten tussen de hoofdvestiging (bibliotheek Ligne) en de nevenvestigingen.

De nevenvestigingen werden in dit concept leeswinkels. In de visie van 2018 – 2022 was de voormalige gemeente Schinnen niet meegenomen omdat zij als gemeente op dat moment in een fusietraject waren met de gemeenten Nuth en Onderbanken. In 2019 is uit deze drie gemeentes de gemeente Beekdaelen ontstaan. De gemeente Beekdaelen heeft samen met de drie organisaties die binnen de gemeentegrenzen werkzaam zijn een eigen visie op het bibliotheekwerk ontwikkeld. Deze loopt van 2021 – 2023. In deze terugblik kijken we naar verschillende zaken die in dit kader al dan niet zijn gerealiseerd. De belangrijkste conclusies zijn:

- Het ingezette concept, één dienstverlening voor de gehele regio, heeft niet het gewenste effect gebracht en is inmiddels ingehaald door ontwikkelingen in de sector;
- De transitie van een bredere focus naar maatschappelijke taken is ten dele geslaagd;
- De educatieve lijn is geborgd voor het basisonderwijs, maar moet nog worden verbreed richting voor- en voerschoolse educatie (0-4 jaar) en versterkt op het vlak van voortgezet onderwijs en volwassenen (participatie).
- De uitbreiding van uren in de leeswinkels heeft niet geleid tot meer leden en uitleningen. Door de uitbreiding is het in verschillende locaties moeilijker om de privacy te waarborgen bij gesprekken en cursussen.

1. Collectie en distributie

In de afgelopen jaren zijn wij als bibliotheek een overkoepelend dienstverleningsconcept gaan aanbieden met als uitgangspunt een brede collectie van 215.000 mediadragers. Het collectioneren en de boekverwerking moest onder handen worden genomen en is sindsdien gerealiseerd met een depot in Born. De verhuizing van het boekbindersatelier van Amstenrade naar Born is niet gerealiseerd. In het concept wordt gesproken over een zichtbare collectie van 7.000 items in de leeswinkels. Deze

is uiteindelijk verhoogd naar 10.000 items per leeswinkel. Mede door de behoefte van gebruikers dat men graag snuffelend rondloopt om te zien of men niets van zijn gading kan vinden. Digitaal lezen heeft een minder grote vlucht genomen (groei van 4.000 items) dan verwacht en heeft niet tot besparingen geleid. Voor de distributie van de media, zijnde gereserveerde en aangekochte materialen, wordt op alle werkdagen tussen de locaties en depot expeditie gereden. De laatste twee jaren met corona hebben wel wat verschuivingen en groei laten zien, maar de bestendigheid is nog niet zeker.

2. Vestigingen

a. Hoofdvestiging Bibliotheek Ligne en Bibliotheek Zuyd Hogeschool

De kennisuitwisseling die ons voor ogen stond aan het begin van de vorige periode is enigszins achtergebleven. De omgeving wordt goed gevonden door studenten en bestaande gebruikers van de openbare bibliotheek. De groei van laagopgeleide bezoekers laat wat op zich wachten, maar is recent gestegen door nieuwe loketten en een taalcafé in de bibliotheek. Alle voorzieningen voor flexwerkers zijn aanwezig. Van een gehoopte *hotspot* voor startups en zelfstandigen is nog niet te spreken. Bijeenkomsten *Wegwijs naar werk* worden maandelijks georganiseerd. Afwisselend in Geleen en Ligne.

Bibliotheek Ligne heeft de volgende kenmerken:

- I De collectie bestaat uit 52.000 uitleenbare media van de openbare bibliotheek en 15.000 uitleenbare media van Zuyd Hogeschool.
- II Er zijn 12 presentatieplekken.
- III In totaal zijn er 180 tijdschriften en kranten beschikbaar.
- IV Er zijn 350 studieplekken.
- V Er zijn 50 ontmoetingstafels en flexwerkplekken.
- VI Er is een balie klantenservice op de begane grond, een informatiebalie op de 2e verdieping en op de 4e verdieping een informatiebalie van Zuyd Hogeschool.
- VII Het gebruik van cursusruimten en projectgroep ruimtes is hoog: In 2019-2020 was tijdens normale lesweken de bezettingsgraad van maandag t/m donderdag 80% en op vrijdag 50%. In tentamenweken ligt de bezettingsgraad rond de 100%. In het weekend worden de ruimtes nauwelijks gebruikt.
- VIII De openingstijden zijn: maandag, dinsdag, woensdag, en vrijdag van 08.30 – 18.00 uur, op donderdag van 08.30 – 20.00 uur en op zaterdag van 10.00 – 15.00 uur

b. Nevenvestiging: de leeswinkel

In het leeswinkelconcept wordt uitgegaan van ruime openingstijden (42 uur per week) met een bezetting van één baliemedewerker en één vrijwilliger. Daarnaast is voor 10 uur per week een informatiemedewerker aan de leeswinkel verbonden.

Het leeswinkelconcept leidde bij bezoekers en gebruikers tot veel verwarring: Wat is er hier te koop? In het dienstverleningsconcept zou ook een ticketservice in alle vestigingen aanwezig zijn, dit is niet gerealiseerd. De verkleinde collectie per locatie en zeer ruime openingstijden leidden niet tot meer gebruik. Avondverhuur vond slechts incidenteel plaats. De activiteiten die werden georganiseerd pasten vooral bij de traditionele bibliotheek. De ruime openingstijden die het leeswinkelconcept vraagt legt een grote druk op de bezetting en geeft daarmee weinig ruimte voor maatschappelijk educatieve taken.

c. Resultaten afzonderlijke leeswinkels

Gemeente Echt-Susteren: Vanwege bezuinigingen heeft de gemeente Echt-Susteren in 2013 besloten om 5 van de 6 locaties binnen de gemeente te sluiten en in te zetten op schoolbibliotheken voor het primair onderwijs. Alle 12 basisscholen in de gemeente Echt-Susteren hebben een door de gemeente gefinancierde schoolbibliotheek. Daarnaast financiert de gemeente 50% van de uren taalontwikkeling. Ook is er een uitleenpunt in zorginstelling Vastrada (kern Susteren) geopend. Vanwege tegenvallend gebruik is dit uitleenpunt in 2018 gesloten. In 2018 is de bibliotheek (kern Echt) verhuisd naar een kleiner pand op de winkelstraat. De collectie is verkleind, maar er zijn regelmatig activiteiten (cursussen, handwerkcafé, leesclub, belastingspreekuren, De Domijnenverkenner, voorleeshalfuurtje, leesclub, cursussen basisvaardigheden en landelijke campagnes). Regelmatig zijn er verzoeken uit de omgeving voor boekpresentaties. De openingstijden, van maandag t/m zaterdag van 10.00 – 17.00 uur, zijn gerealiseerd. Naast openbare bibliotheek zijn wij ook een servicepunt voor VVV Zuid Limburg en Het smalste stukje Nederland.

Gemeente Stein: In 2015 is de bibliotheek verhuisd naar MFC de Grous bij het winkelcentrum in de kern Stein. Volgens het leeswinkelconcept heeft de bibliotheek te veel m². Vanwege de recente verhuizing en de investering was verhuizen naar een kleiner pand geen optie. Ook in de leeswinkel Stein worden, net zoals in Echt, regelmatig activiteiten georganiseerd gedurende de openingsuren. Eind 2022 heeft een kleine herinrichting plaatsgevonden waardoor de ruimte meer geschikt is voor het organiseren van activiteiten. In Stein zijn wij ook een servicepunt voor VVV Zuid Limburg. De openingstijden zijn gerealiseerd (maandag t/m zaterdag van 10.00 – 17.00 uur). In het laatste kwartaal 2022 zijn in Stein het leescafé en het spreekuur Informatiepunt Digitale Overheid (IDO) van start gegaan. De uitleenpunten in Elsloo en Urmond zijn wegens bezuinigingen van de gemeente in 2020 gesloten.

Gemeente Beek: Net als in Stein is de bibliotheek, voor het leeswinkelconcept, in een te groot pand gehuisvest. Er zijn pogingen gedaan om een partner te vinden voor het achterste gedeelte van het pand. Dit is echter niet gelukt. Eind 2022 is deze ruimte heringericht en geschikt gemaakt om te gebruiken bij activiteiten. De openingstijden zijn, naar aanleiding van een actie van inwoners van Beek, na overleg met de gemeente iets aangepast. De avondopenstelling op de vrijdag is gebleven. De openingstijden zijn maandag, dinsdag, woensdag, donderdag en zaterdag van 10.00 – 17.00 uur en op vrijdag van 14.00 – 20.00 uur. Tijdens openingsuren worden activiteiten georganiseerd. De gemeente heeft voor de Bibliotheek op School (dBos) de eenmalige kosten voor de inrichting gefinancierd.

Gemeente Sittard-Geleen, locatie Geleen: de bibliotheek is verhuisd naar een kleiner pand in de winkelstraat. Het concept is, op de openingstijden na, doorgevoerd. In 2018 heeft gemeente Sittard-Geleen de bibliotheek een extra bezuiniging opgelegd van € 250.000 met als gevolg minder fte en minder openingsuren. De openingstijden zijn van maandag t/m vrijdag van 13.00 – 17.00 uur en op zaterdag van 9.00 – 17.00 uur. De afgelopen jaren is er regelmatig vraag geweest naar een openstelling in de ochtenduren. Vanaf het 1e kwartaal 2022 is de locatie ook één ochtend open en sluiten wij eerder op zaterdag. Tijdens openingsuren worden activiteiten georganiseerd.

Gemeente Sittard-Geleen, locatie Born: de bibliotheek zit nog in hetzelfde pand. In het pand is ook het depot gerealiseerd waardoor de bibliotheek, de openbare ruimte, minder oppervlakte heeft. Ook Born is door de extra bezuiniging van de gemeente minder open. De openingstijden zijn maandag, donderdag en vrijdag van 13.00 – 17.00 uur, op woensdag van 12.00 – 17.00 uur en op zaterdag van 10.00 – 13.00 uur. Tijdens openingsuren worden activiteiten georganiseerd.

Gemeente Beekdaelen, locatie Amstenrade: Amstenrade is niet meegenomen in het leeswinkelconcept.

d. Personeel (2018-2022)

Op de vestigingen komen de volgende functies voor: baliemedewerkers, dienstverleners en informatiemedewerkers. Tot voor kort werkten in bibliotheek Ligne alleen betaalde krachten. Dit was een combinatie van medewerkers van de openbare bibliotheek en Zuyd Hogeschool. Vanaf medio 2022 zijn er, vanuit de openbare bibliotheek, ook vrijwilligers ter ondersteuning werkzaam. In de overige vestigingen is tijdens openingstijden een baliemedewerker en een vrijwilliger aanwezig. Daarnaast is er voor 10 uur een informatiemedewerker verbonden aan de leeswinkel. De informatiemedewerker verzorgt o.a. de cursussen, activiteiten en onderhoudt de collectie op locatie. De totale omvang van het personeelsbestand voor de bibliotheek is in de afgelopen jaren iets afgenomen. Dit komt door een extra bezuiniging in de gemeente Sittard-Geleen. Hierdoor is het aantal fte in bibliotheek Ligne afgenomen.

3. Educatie & Participatie

De educatieve lijn werd gehandhaafd met als doel de geletterdheid van de bevolking positief te beïnvloeden zodat alle burgers toegang hebben tot informatie en literatuur. Dit uitte zich in zowel doelstellingen op het vlak van preventie alsook op het vlak van bestrijding van laaggeletterdheid.

a. Voor- en Vroegschoolse Educatie (0-4 jaar)

Op dit vlak is het niet gelukt om de programma's Boekstart in de kinderopvang en/of de VoorleesExpress op te zetten. Het ministerie van OCW heeft voor 2023-2024 € 12,9 miljoen gereserveerd voor het versterken van de leesbevordering in de kinderopvang en op scholen. Via deze Impulsregeling 2023-2024 Masterplan basisvaardigheden hebben wij extra gelden gevraagd voor het implementeren van Boekstart in de kinderopvang. Verder wordt in 2023 bij de provincie een subsidie aangevraagd voor het uitrollen van de VoorleesExpress in de gemeente Beekdaalen.

b. Primair Onderwijs

Er zijn 18 scholen met een de Bibliotheek op School (dBos) waar ook een leesconsulent aan verbonden is en 15 scholen zonder leesconsulent. In schooljaar 2022-2023 krijgen nog 5 scholen een dBos met leesconsulent. Er is voldoende leesmateriaal op de scholen in ons werkgebied aanwezig. Voor de eenmalige inrichting werden, m.u.v de scholen in de gemeente Beek, de kosten door de scholen opgebracht. De leesconsulent is tussen de 3 en 5 uur aanwezig op de scholen afhankelijk van de grootte.

c. Voortgezet Onderwijs

De samenwerking met het VO is geïntensiveerd, maar heeft nog een incidenteel karakter. Zo waren er met het Groenewald College in Stein leesclubactiviteiten. Bij het DaCapo (Sittard) was er een leesoffensief gericht op jongens uit het VMBO (met een meertalige achtergrond) en heeft er een leesbevorderingsproject in bibliotheek Ligne plaatsgevonden voor leerlingen van het Trevianum. Ook onderhouden wij contact met het Connect College Echt en het Graaf Huyn College in Geleen. Als bibliotheek bieden wij stageplekken aan voor de maatschappelijke stages van leerlingen.

d. Participatie

Er is een taalakkoord Westelijke Mijnstreek opgezet met partners. Als voorloper van het Taalhuis werd het project digiletterloket opgezet. Inmiddels is er in bibliotheek Ligne een taalcafé en een IDO (Informatiepunt digitale overheid). Via deze contactpunten lukt het om meer laaggeletterden te bereiken. Eind

2022 zijn er spreekuren IDO gerealiseerd in de locaties Echt, Amstenrade, Stein en Beek. En is er een taalcafé gestart in Stein en Schinnen. Het project Aanpak Laaggeletterdheid Westelijke Mijnstreek is opgepakt en loopt tot en met juni 2023. Voor Echt-Susteren zijn wij aangesloten bij het taalakkoord Midden-Limburg.

Een greep uit de activiteiten die plaatsvonden op dit vlak:

- I Bijeenkomsten Wegwijs naar Werk: bijeenkomsten voor langdurig en moeilijk bemiddelbare werklozen in Sittard en Geleen met ongeveer 40 tot 50 deelnemers per seizoen
- II Spreekuren benaderen e-overheid: in het kader van de e-overheid hulp bij benaderen belastingdienst, aanvragen digiD etc. In september 2021 zijn het IDO en het Taalhuis in Ligne geopend. De cursussen Digisterker en Klik en Tik, voor eenieder die niet goed de weg weet op de PC, tablet of smartphone, worden op alle vestigingen aangeboden. Er is dan ook hulp bij het aanvragen van de DigiD. In Ligne kunnen bezoekers bij het IDO terecht. In de 2e helft van 2022 wordt gestart met IDO spreekuren in de overige vestigingen. Op dinsdagmiddag zijn in Ligne Partners in Welzijn met het Sociaal Plein en sinds maart 2022 ook Het Juridisch Loket aanwezig. In de leeswinkel Stein is er in een spreekuur van de vrijwilligersbank van Partners in Welzijn.

Zoals al aan het begin van dit hoofdstuk staat geschreven heeft het leeswinkelconcept niet het gewenste effect gebracht. Dit hangt deels samen met de naam leeswinkel die tot verwarring heeft geleid. Daarom noemen al onze vestigingen weer bibliotheek en zijn wij eind 2022 overgestapt naar de landelijke huisstijl voor openbare bibliotheken.

2. Vertrekpunt – Wensen ophalen

Omdat de visie ‘leeswinkelconcept’ eind 2022 afloopt zijn wij in voorjaar van 2022 gestart met gesprekken en overleggen met de medewerkers en stakeholders om te komen tot een nieuwe visie.

Deze visie bepaalt uiteindelijk welke stappen we als bibliotheek elke dag zetten. Het spreekwoordelijke gezegde “alleen ga je sneller, samen kom je verder” is er niet voor niets. En wie is die ‘samen’ dan precies? Dat zijn:

- De bibliotheekmedewerkers die relevant werk willen verrichten voor de inwoners van onze gemeenten;
- De gemeenten die middels hun permanente financiële bijdrages zorgen dat wij elke dag ons werk mogen doen voor die inwoners.

Vanuit dat vertrekpunt zijn we de ingrediënten gaan verzamelen voor deze nieuwe bibliotheekvisie. Zo zag dat eruit:

- Op woensdag 9 maart 2022 haalden we op een dag, via een tweetal werksessies, input op voor de visie. Bij respectievelijk de medewerkers van de bibliotheek en de afdeling educatie en de vier gemeenten waarvoor de bibliotheek werkt: Beek, Echt-Susteren, Sittard-Geleen en Stein. Tijdens die sessies hebben de deelnemers met name de vijf bibliotheekfuncties uit de Wsob en de drie stelseluitdagingen met elkaar gewaardeerd. Zoals al eerder is aangegeven is de gemeente Beekdaalen niet meegenomen in deze visie omdat zij een eigen bibliotheekvisie heeft geschreven.
- Via de zogenoemde DELPHI-methode onderzochten we in april onder de vier gemeenten en 27 medewerkers van de bibliotheek nog gericht en meer gestuurd *wat de openbare bibliotheek voor de inwoners van ‘haar’ gemeentes betekent, in 2030*. De Delphi-methode is een zogenoemde ‘orakelmethode’. Je laat er de toekomst mee voorspellen door deskundigen, beslissers en/of werknemers. De Delphi-methode wordt aanbevolen bij het verzamelen van nieuwe ideeën en toekomstscenario’s.
- In juni deden we aanvullend onderzoek onder de vier gemeenten, voor een aantal zaken waarvoor we nog verdieping zochten.

We hebben stilgestaan bij kansen en bedreigingen:

Kansen voor de Bibliotheek

Dienstverlening voor gelijkgestemde leeftijdsgenoten, zoals bijvoorbeeld jongeren met dezelfde interesse.

Het aanstellen van community builders die een bredere functie hebben dan alleen bibliotheek.

In de volgende hoofdstukken lees je hoe we deze analyse hebben omgezet naar een toekomst die we zien voor bibliotheek. Voor ons is deze visie de stip op de horizon. Het gaat niet zozeer om wat we concreet gaan doen, maar meer om welke verandering we gaan proberen te bewerkstelligen. Deze visie wordt verder uitgewerkt in een ondernemingsplan en in jaarplannen waarin wij concreet beschrijven wat wij de komende jaren gaan doen, op welke manier en welke resultaten wij willen bereiken.

Bedreigingen voor de Bibliotheek

Onvoldoende zichtbaarheid van de Bibliotheek en hetgeen zij betekent voor de inwoners. Te weinig innovatie (digitalisering) en aansluiting bij wat de inwoners wensen.

Het binden, boeien en behouden van de “nieuwe generatie”. Daarvoor moet de bieb eerst een nieuw soort concept worden.

HOE GINGEN WIJ TE WERK?

Deze reis hebben we doorlopen om te komen tot de nieuwe visie voor de bibliotheek

**ALLEEN GA
JE SNELLER,
SAMEN KOM
JE VERDER**

MAART 2022

2 BRAINSTORMSESSIES

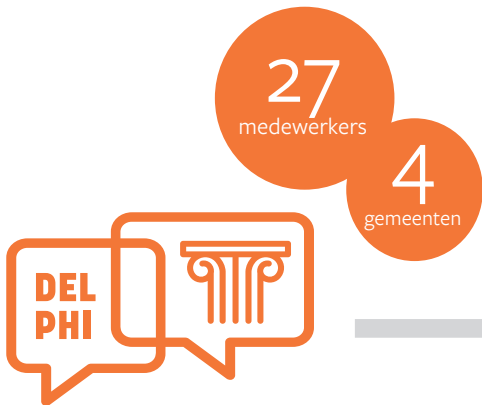
OKTOBER 2022

**TOETSEN BIJ
DE GEMEENTEN**

DECEMBER 2022

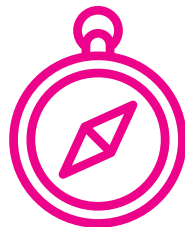
STIP OP DE HORIZON

APRIL 2022
DELPHI RONDE 1

JUNI 2022
DELPHI RONDE 2

SEPTEMBER 2022
WENSEN + RICHTING
VOOR DE BIEB

JAARPLANNEN
ACTIVITEITENPLANNEN

VOLGENS ONZE GEMEENTEN

De bevindingen naar aanleiding van de Delphi methode

Wordt de bibliotheek als **fysieke plek** belangrijker dan ooit

Kunnen buurtcentra in 2030 (extra?) locaties zijn voor het uitvoeren van de **5 kernfuncties**

Is over 10 jaar 75% van de uitleningen een E-book

Verschuift de hoofdtaak van de bieb naar het **organiseren van activiteiten** voor inwoners

Weten burgers die vastlopen **de bieb te vinden** en worden ze daar nu al (of vóór 2025) naar het **juiste loket** doorverwezen

Maakt de bieb burgers van jongs af aan **zelfredzamer** t.o.v. de (digitale) overheid d.m.v. cursussen en ondersteuning

PRIORITEIT

De doelgroepen die de hoogste prioriteit moeten krijgen vanuit de bibliotheek zijn;

- **studenten** (LBO, MBO, HBO, Universiteit)
- **leerkrachten** in de regio (BO, VO, beroepsonderwijs)

De kans is klein dat De Domijnen vmbo leerlingen en leerlingen met een meertalige achtergrond weet te bereiken, laat staan helpen

Is de **kwaliteit** van de bibliotheek-dienstverlening hoog door certificering en monitoring en is de bieb een robuuste, bereikbare en toegankelijke organisatie

20%

50% 2025
2030

De invulling van de volgende **2 kerntaken** vraagt nog wat tijd;

- 1) *bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie*
- 2) *bevorderen van lezen en het laten kennis maken met literatuur*

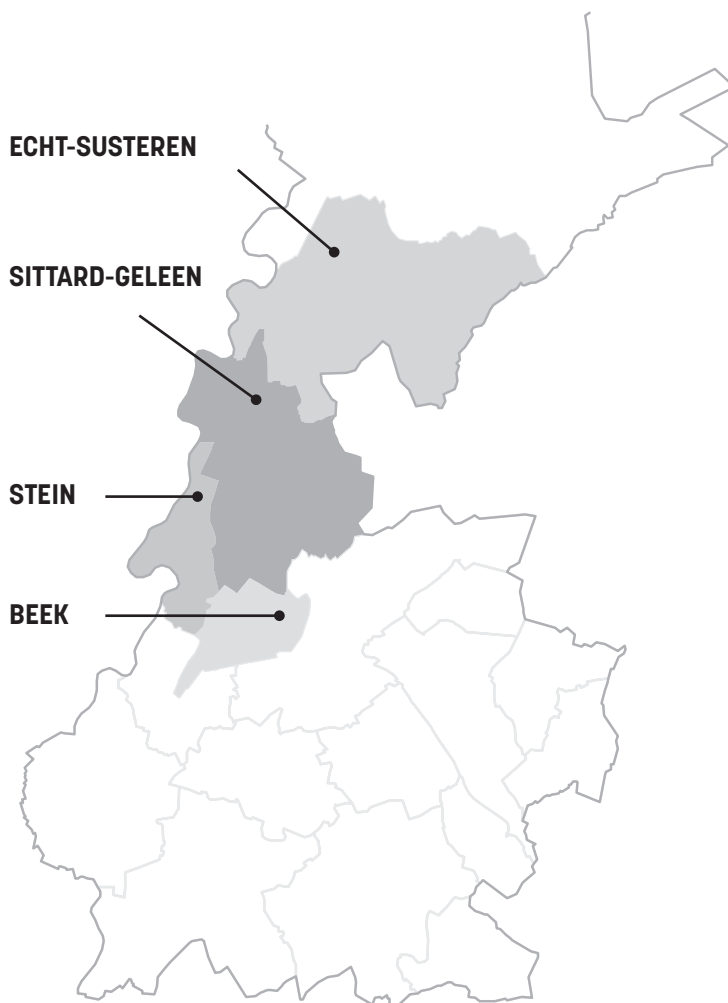
De helft voorspelt dat deze in 2025/30 worden ingevuld

10
JAAR

Duurt het nog wel een kleine 10 jaar voordat de bibliotheek **innovatief en vernieuwend** is

Zal het de bieb nooit (of misschien over 10 jaar) écht lukken om **20% van de burgers digitaal zelfredzamer** maken, beter laten participeren of zelf gezonder te worden

DE BALANS

+ DIT GAAT GOED

- ✓ De collectie

... NEUTRAAL

- ✓ Deelnemen in burgerinitiatieven
- ✓ Kansen voor de Bibliotheek in de lokale samenleving zien en benutten

- HIER IS WINST TE HALEN

- Het gebouw
- De activiteiten / programmering
- Samenwerking met netwerkpartners (Bibliotheek, scholen, kinderdagverblijven)
- Het gesprek aangaan met burgers en/of verenigingen van burgers
- De samenwerking van de Bibliotheek met de gemeente
- Faciliteren van uitwisseling tussen burgers of partijen, zodat nieuwe kennis kan ontstaan
- Verbinden van burgerinitiatieven
- De instelling dat de bieb VAN de mensen is en niet meer zozeer VOOR de mensen
- Het aanbieden van de bieb als huiskamer van inwoners

X VERBETERING

De bibliotheek voldoet nog niet aan 3 van de 5 randvoorwaarden om een bijdrage te kunnen leveren aan de 3 maatschappelijke opgaven

- **Samenwerking van het netwerk** (bieb, gemeente, scholen, kinderdagverblijven, enz.) > 50% denkt dat dat pas in 2030 het geval is
- Er werken **voldoende en goed gekwalificeerde medewerkers** en vrijwilligers > 50% denkt dat dat pas in 2025/2030 het geval is
- **Innovatie en vernieuwing** zijn goed geregeld binnen de bieb > 75% denkt dat dat pas in 2030 het geval is

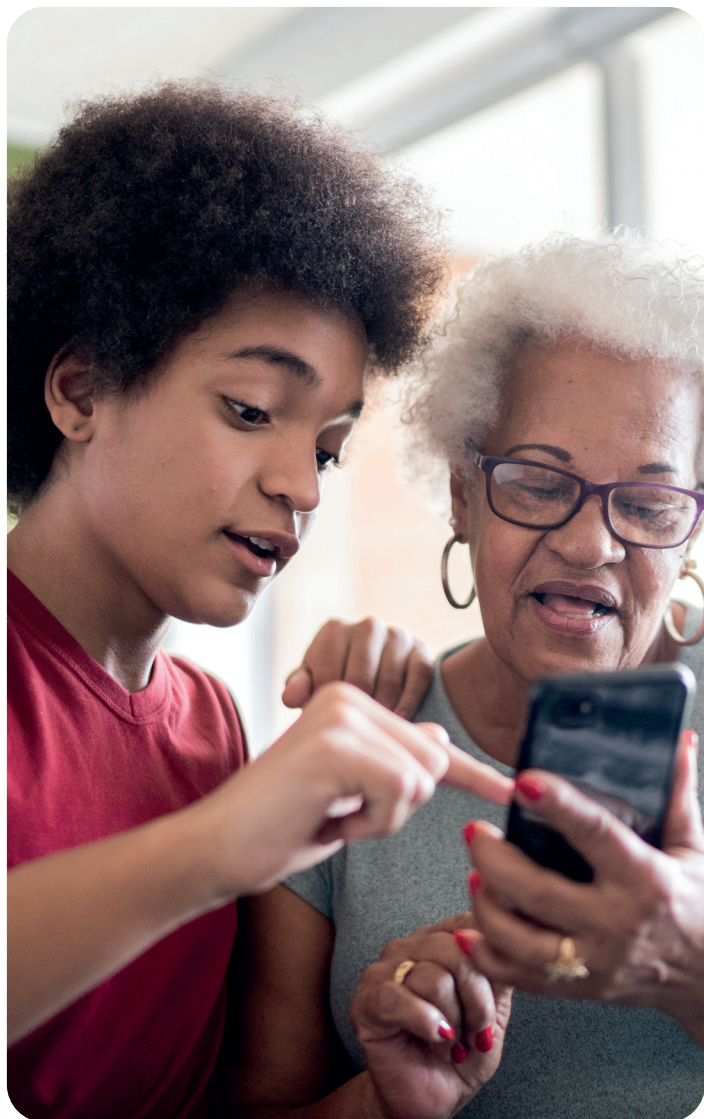

3. Bewust kiezen

De bibliotheek is er voor iedereen. Dat staat voorop. Toch hebben wij samen met onze medewerkers en gemeenten vier groepen inwoners bepaald, waarop we ons gaan focussen:

1. Leerlingen in het basisonderwijs;
2. Leerlingen in het Voortgezet Onderwijs;
3. (Jonge) ouders;
4. Studenten (LBO, MBO, HBO, Universiteit).

In 2015 is de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) van kracht gegaan. De wet stelt vast wat het doel is van de openbare bibliotheek, namelijk het geven van publieke toegang tot informatie en cultuur. Het publieke karakter krijgt vorm in de waarden die de openbare bibliotheek heeft en die ook in de wet zijn opgenomen: betrouwbaarheid, onafhankelijkheid, authenticiteit, pluriformiteit en toegankelijkheid.

In de wet wordt geformuleerd welke 5 functies een openbare bibliotheekorganisatie heeft:

1. Kennis en informatie ter beschikking stellen;
2. Ontwikkeling en educatie bieden;
3. Lezen bevorderen en het laten kennismaken met literatuur;
4. Ontmoeting en debat organiseren;
5. Kennis laten maken met kunst en cultuur.

In 2019 is de Wsob geëvalueerd. Deze evaluatie heeft geresulteerd in een convenant voor 2020-2023 waarin diverse partijen (o.a. de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de Koninklijke Bibliotheek, de Vereniging van Openbare Bibliotheken en Ministerie van OC en W) afspraken heeft vastgelegd met als doel de bibliotheken beter in staat te stellen bij te dragen aan actuele maatschappelijke opgaven.

De 3 maatschappelijke opgaven zijn:

1. Geletterde samenleving: bevorderen geletterdheid en leesplezier;
2. Participatie in informatiesamenleving: digitale inclusie en digitaal burgerschap;
3. Leven lang ontwikkelen: basisvaardigheden en blijvende inzetbaarheid.

Vanuit certificering en vanuit onze gemeenten en medewerkers weten we dat we de eerste drie goed invullen. De laatste twee zouden we nog (beter) kunnen invullen, maar... worden het minst belangrijk gevonden door wederom onze gemeenten en medewerkers. Wij kiezen er bewust voor om te gaan excelleren in wat we al goed doen i.p.v. optuigen wat toch niet het belangrijkste wordt gevonden.

Op deze 3 functies gaan we focussen:

1. Bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur;
2. Ter beschikking stellen van kennis en informatie;
3. Het bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling.

Ondanks dat wij hebben gekozen voor 4 specifieke doelgroepen en wij de focus leggen op 3 functies verliezen wij de dienstverlening voor de overige doelgroepen niet uit het oog en blijven wij ook aandacht besteden aan de functies ontmoeting en debat en kennis laten maken met kunst en cultuur.

Dat gaan we op een eigentijdse manier doen! Hoe? Dat lees je in het volgende hoofdstuk.

4. De bestemming – Onze thema's

We zetten het belang en de waarde van onze fysieke, openbare ruimten voorop! Omdat dat de kern is van wat we voor elke stad en dorp zijn: iedereen is er welkom. Wij zijn de openbare bibliotheek. Voor iedereen al meer dan 100 jaar toegankelijk om in rust te lezen en studeren.

We zijn te veel opgeschoven naar het uitlenen van boeken, tijdschriften en muziekwerken. Wij willen met onze fysieke, openbare ruimten vooral ook VAN de mensen zijn. Wij zien onze bibliotheken als 'huizen van onze inwoners'. Daar creëren we waarde. En daarvoor is een verandering nodig.

Te vaak overheerst het gevoel en de ervaring dat de openbare ruimte van niemand meer is, zijn betekenis verliest en niet uitnodigt tot alledaags gebruik. Met als gevolg dat de openbare ruimte in de anonimiteit verdwijnt. Op dit moment balanceert de openbare ruimte tussen vitaliteit en verval, tussen alledaags gebruik en anonimiteit. Daarom gaan we 'onze' inwoners weer terug uitnodigen in onze bibliotheken. Een fors aantal mensen is namelijk zijn/haar loop naar onze bibliotheken afgeleerd. En de jeugd moeten we nog zien te verleiden. De drempel is voor velen hoog. Jammer, want waarde creëren is niet iets wat je als bibliotheek alleen kunt doen.

Onze toekomst kent 3 thema's:

1. Fysiek informatiepunt

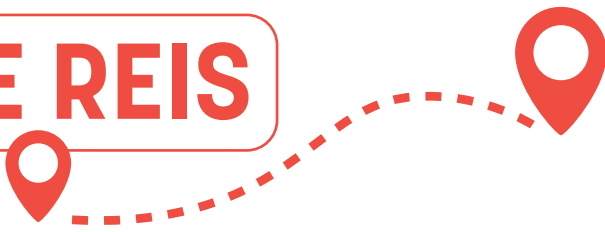
De wereld digitaliseert en de overheid gaat daarin mee. Burgers moeten meer en meer overheidszaken online regelen. Die beweging is een aantal jaren geleden ingezet en die dendert door. Digitaal burgerschap is dus een steeds belangrijker thema. Maar... de overheid is er voor de burger en moet dus ook toegankelijk zijn voor iedereen, digitaal en niet-digitaal. Eén op zes internetgebruikers is niet-digitaal vaardig. Dit geldt met name voor internetgebruikers van 65 jaar en ouder en laagopgeleiden (CBS, 2019a-b). Hoewel veel Nederlanders het niveau van hun digitale vaardigheden op orde hebben, is dat voor circa 4 miljoen burgers niet hoog genoeg om zelfstandig zaken met de overheid te doen (Bommeljé & Keur, 2013; Israël et al., 2016). Wanneer ook wordt gekeken naar zaken als bewust, kritisch en actief om te gaan met digitale media (mediawijsheid), blijkt

een nog grotere groep van ruim 5 miljoen volwassen moeite te hebben om mee te komen. En ook op het gebied van mediawijsheid zijn ouderen en mensen met een lagere sociaaleconomische status, de kwetsbare inwonergroepen (Plantinga & Kaal, 2018). De bibliotheek wil de fysieke plek zijn waar inwoners naar toe komen met hun vragen, opdat de digitaliserende overheid toegankelijk is voor iedereen. Om ervoor te zorgen dat de digitalisering niet alleen een vooruitgang is voor de overheid zelf, maar vooral ook voor de burger gaan wij op alle locaties:

1. De bibliotheekfuncties invullen waarvan onze gemeentes aangeven dat een burger die dichtbij moeten kunnen vinden
 - Ter beschikking stellen van kennis en informatie rond de lokale, sociale dienstverlening (die er is om de inwoners te ondersteunen);
 - Bevorderen van lezen;
 - Het laten kennismaken met literatuur.
2. Blijven wij de cursussen Digisterker en Klik & Tik aanbieden.
3. Een Informatiepunt Digitale Overheid (IDO) inrichten. Mensen die informatie zoeken op websites van de overheid kunnen bij de bibliotheek terecht voor fysieke hulp. Veel informatie op websites van de overheid is niet eenvoudig en mensen vinden daar lastig hun weg. Zéker als je minder digitaal vaardig bent. En wat kunnen wij als bieb heel goed? Juist, zoeken! Er is dan ook hulp bij het aanvragen van de DigiD.
4. Taalpunten realiseren, omdat sommige mensen niet alleen struikelen over de digitale hordes, maar ook de teksten van de overheid niet begrijpen en dus niet snappen wat er van hen gevraagd wordt. Met alle gevolgen van dien.
5. Buiten de openingstijden privacygevoelige activiteiten/cursussen organiseren (zoals cursus Digisterker en belastingspreekuren). Dit wordt nu tijdens openingsuren gedaan, maar dat is vooral daar waar de ruimte beperkt is – bijvoorbeeld op de locatie in Echt – niet wenselijk.
6. Onderzoeken en experimenteren hoe vanuit het IDO ook jongeren kunnen worden bereikt en geholpen met de digitale overheid. We gaan ook uitzoeken in hoeverre scholen (VMBO en MBO) hierin een rol kunnen spelen.

En (dromen mag) als dat betekent dat burgers in de toekomst ook identiteitsbewijzen, paspoorten of rijbewijzen bij de bibliotheek kunnen aanvragen én ophalen, dan is ook dat niet ondenkbaar voor ons.

DE REIS

De transitie die wij volgens de nieuwe visie zouden moeten inzetten

VAN...

NAAR...

Een passieve relatie tussen gebruiker en Bibliotheek

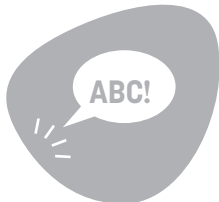
Een **actief engagement** van beiden, in experimenten die zowel betekenisvol als kostendekkend zijn

(Blijven) nadenken over wat je moet bouwen

Bouwen om te denken, **learning by making**

Zelf denken te weten wat inwoners willen

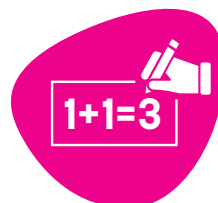
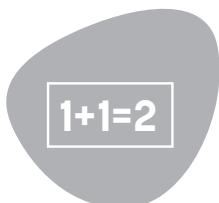
Inwoner is **actieve deelnemer** in het programmeer-/activiteitenproces

Collectie als startpunt

Inwoner als startpunt (want die is expert): wat zijn de aspiraties, motivaties, pijnen, noden?

Denken in / ontwerpen vanuit silo's (volwassen-educatie, jeugdeducatie, cultuur, enzovoort)

Systeemdenken, holistische aanpak, alle huizen en interne afdelingen gaan **SAMEN meerwaarde creëren**

2. Derde (t)huis

Meer dan ooit zijn mensen in staat om individueel en thuis te leren en te studeren. Met een computer, het wereldwijde web en een digitale werkplek ‘in the cloud’ hebben werkende inwoners en leerlingen/studenten alles tot hun beschikking. Het is zeker sinds Covid 19 technisch mogelijk om veilig en goed ondersteund te werken vanaf allerlei locaties buiten je school of kantoor. Iedereen kan dus plaats ongebonden werken en studeren: “werken waar je wilt”. Dat schept kansen voor ons als bibliotheek! We kunnen nu ‘de derde plek’ worden: dat is een plek – buiten de eerste plek van thuis of de tweede plek van het werk – waar je kunt studeren, leren, werken en waar mensen elkaar in hun woonplaats kunnen ontmoeten. In hun woonplaats? Ja, want precies dat gebeurt niet op kantoor of op school. Daar ontmoet je veelal gelijkgestemden, collega’s, medestudenten. Maar waar ontmoette men de afgelopen decennia iemand van buiten de eigen bubbel, gewoon in de openbare ruimte? De bibliotheek gaat zich in de toekomst meer richten op het tot stand brengen, stimuleren en faciliteren van waardevolle, LOKALE verbindingen.

Er is een aantal belangrijke pijlers (aldus Aat Vos, auteur van het boek ‘Third Places’ met als ondertitel ‘How to Make a Relevant Public Space?’) die bepalen of de bibliotheek als ‘derde plek’ werkt. Onze gemeentes geven aan dat het belangrijk is dat inwoners deze pijlers bij onze vestigingen gaan ervaren:

1. Het is een fijne, veilige plek;
2. Er is een gastheer/-vrouw die zorgt voor de fijne plek en tot wie je je kunt wenden met vragen (als je vastloopt);
3. Je mag er zijn en wordt er niet buitengesloten;
4. Er is een gevarieerd aanbod/programma;
5. Er vertoeven is een beleving;
6. Je voelt er de toekomst.

Daarom gaan we:

1. meer aandacht besteden aan hospitality;
2. onze gastheren en gastvrouwen – naast gastvrij – nog meer deskundig maken;
3. de inrichting van onze locaties nog geschikter maken om te verblijven. Er staat al een goede collectie aan media, inclusief tijdschriften en kranten. Naast een leeshoek/-tafel zijn er voldoende werkplekken;
4. inzetten op maakonderwijs;
5. de krachten van onze zes huizen bundelen voor een breed en gevarieerd aanbod: Toon Hermans Theater, filmhuis Zicht, poppodium Volt, het archief, het museum en de bibliotheek. Samen ontwikkelen we een samenhangend programma t.b.v. maatschappelijke relevantie; Dit willen wij niet alleen doen voor de gemeente Sittard-Geleen maar wij willen ook kijken wat mogelijk is voor de gemeentes Beek, Beekdaelen, Echt-Susteren en Stein;
6. acteren als een netwerkorganisatie die niet aanbodgericht maar vraaggericht werkt; Medewerkers zijn al opgeleid tot community librarian.

3. Modern in ontwikkeling

Al decennialang speelt de bibliotheek een rol in het onderwijs. Ontwikkelen is meer dan een vak leren. Ontwikkelen en leren doe je ook in je vrije tijd, via allerlei en deels ook nieuwe vormen van zingeving. Door hun actief te benaderen zullen wij ons aanbod en de (culturele) programmering nog meer afstemmen op behoeften van de (nieuwe) inwoners. Om te beginnen bij de doelgroepen die we de meeste prioriteit hebben gegeven: leerlingen in het basis- en voortgezet onderwijs, studenten in het beroepsonderwijs en hun ouders.

Door de enorme informatieovervloed en door de technologische ontwikkelingen leeft de huidige generatie kinderen/jongeren (generatie Z) steeds meer in hun eigen ‘bubbel’. Deze generatie is opgegroeid met de telefoon en tablet in de hand, wat ze echte digital natives maakt. Aan de andere kant is de nieuwe generatie kinderen/jongeren ook opgegroeid in een onzekere wereld met dreigingen als terreur, oorlog en de coronacrisis.

Wij geloven dan ook dat het meer dan ooit nodig is om onze aandacht te verbreden van leesbevordering en mediawijsheid naar zaken die bij de kerndoelgroepen zelf leven. Natuurlijk is en blijft het bevorderen van mediawijsheid, leesplezier en -capaciteit belangrijk. Daarvoor gaan we de kerndoelgroepen via aansprekende, relevante en soms gewaagde programmering een podium geven. En ze zodoende leren wat zij nog niet wisten en laten beleven wat ze nog niet beleefden. De onderwerpen zijn aansprekend en prikkelend, denk aan:

- Breder definitie van gender-, seksualiteit-, etnische- en familie-identiteit;
- Persoonlijke privacy neemt af;
- Traditionele mijlpalen zoals het afronden van een hogere opleiding, op zichzelf wonen, trouwen en ouderschap worden uitgesteld of zijn aan verandering onderhevig;
- Onzekerheid over toekomstige financiële stabiliteit komt vaak voor, leidend tot gevoelens van vrijheid, maar ook van angst;
- Het belang van één (pop)cultuur neemt af onder de verscheidenheid aan platforms;
- De opkomst van microgemeenschappen gebaseerd op sociale media;
- Gemeenschap en collectivisme zijn belangrijker dan individualisme;
- Emoties en emotionele intelligentie nemen een belangrijke positie in;
- Gezondheid. Obesitas en andere chronische aandoeningen zijn namelijk een groeiend probleem onder de nieuwe generaties;
- Wereldproblematieken en welke rol ze hierin zelf willen vervullen.
- Studiekeuze. Dat doen ze namelijk niet op dezelfde manier als de generatie voor hen.

Wij hebben als bibliotheek niet de wijsheid in pacht, maar we kunnen wel de plek zijn waar antwoorden worden gevonden, waar vragen centraal staat, waar ontwikkeling niet traditioneel gebeurt. We kunnen

ouders helpen in dit stuk van de opvoeding. Wij zijn er voor een geletterde samenleving, participatie in de informatiesamenleving en een leven lang ontwikkelen.

Kunnen we de Bibliotheek niet meer een derde plek VAN inwoners maken: *hun* podium, *hun* lab, *hun* plaats voor eigen initiatieven? Met onze goede voorzieningen faciliteren wij ontmoetingen. En zodoende zorgen voor verbinding, ontspanning, inspiratie en mentale gezondheid.

Hoe we dat de komende jaren gaan vormgeven, zal blijken. Het zal ook samenhangen met het vormgeven van 'de derde plek'. Maar het begint met de volgende ambitie:

- Een sluitend netwerk van de Bibliotheek op School;
- Een sluitend netwerk van Boekstart in de kinderopvang en/of VoorleesExpress;
- Onze relatie met het Voortgezet Onderwijs verstevigen;
- Invoeren van de Bibliotheek op School in het VMBO en MBO;
- Van klassieke uitleenbibliothek naar het samen met partners en inwoners organiseren van activiteiten spreekuren;
- Onderzoeken of we, samen met de doelgroep, makersplaatsen kunnen inrichten.

5. Waarom we op reis gaan - Onze missie

“If you can't say it briefly, you don't know what it's about.” Daarom onze visie in een heel korte beschrijving:

VISIE 2023/26

Het maatschappelijk
doel van de bibliotheek
en de richting waar we
heen moeten

A IN EEN WERELD WAARIN...

B IS ER DE BIBLIOTHEEK

C WAAR...

1

Je graag en logischerwijs heen gaat als je eens niet thuis of op je werk kunt of wilt zijn:

DERDE (T)HUIS

doel: stimuleren en faciliteren van lokale verbindingen

2

Ontmoeten, ontwikkelen, geholpen worden, werken en consumeren hand in hand gaan;

MODERN IN ONTWIKKELING

doelgroep: basis- en VO, studenten, ouders.

3

Iedereen **gratis binnen** mag lopen en toch **rijker naar buiten** gaat;

FYSIEK INFORMATIEPUNT

doel: bevorderen digitaal burgerschap

D ZODAT

Het cement van de samenleving in tact blijft

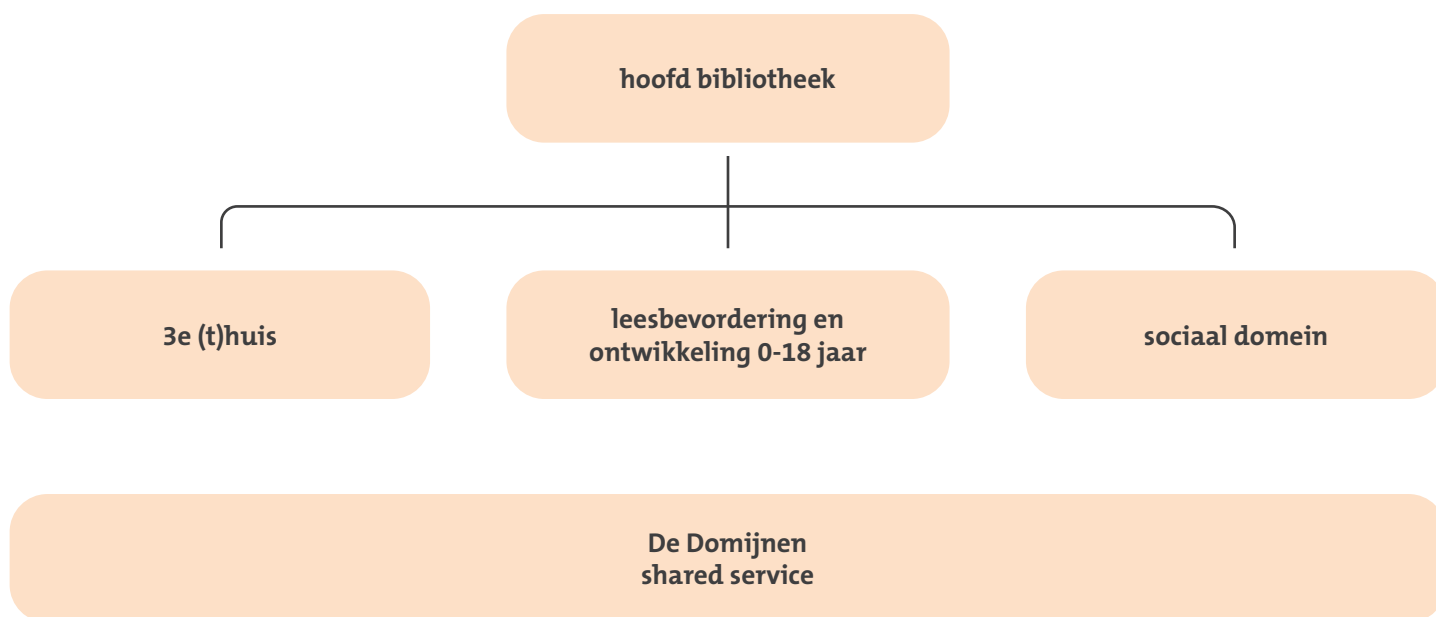
We met elkaar een waardevolle bijdrage leveren aan een digitale informatiesamenleving waar iedereen mee kan doen, nu en in de toekomst

6. De uitrusting - Welke organisatie past hierbij?

Om de visie uit te voeren richten wij onze bibliotheek organisatie langs de drie lijnen

1. Leesbevordering 0 – 18 jaar
2. Volwassenen – Sociaal Domein
3. De bibliotheek als 3^e (t)huis

De coördinatoren zijn medeverantwoordelijk voor het beleid. In de uitvoer zijn zowel specialisten op specifieke onderdelen als vrijwilligers werkzaam. De bibliotheek wordt ondersteund vanuit de shared services van De Domijnen.

Colofon

Met dank aan:

Stuurgroep

Carolien Mahin – specialist volwasseneducatie afdeling
educatie De Domijnen

Maurice Daemen – hoofd afdeling educatie De Domijnen

Els Willems – financieel medewerker afdeling
bedrijfsvoering De Domijnen

Inge Sieben – coördinator bibliotheek De Domijnen

Juul Meijers – hoofd bibliotheek De Domijnen

Joery Wilbers – interimdirecteur-bestuurder De Domijnen

Gemeenten

Ton van Eijk – ambtenaar bibliotheekwerk gemeente Echt-
Susteren

Paul Voncken – ambtenaar bibliotheekwerk gemeente Beek

Cynthia Smeets – ambtenaar bibliotheekwerk gemeente
Stein

Noëlle Kemmerling – plv ambtenaar bibliotheekwerk
gemeente Stein

Jan Miltenburg – ambtenaar bibliotheekwerk gemeente
Sittard-Geleen

Raad van Toezicht De Domijnen

Casper Bruens

Tom van Vliet

Cubiss

Egid van Houten

Ilse Pullens

Loes Steens

Werkessie 9 maart ochtend

Medewerkers De Domijnen:

Danny Brassé, Dianne Hoks, Cassidy Maclear,

Ria Pluijmakers, Inge Sieben, Troy van Wegberg, Els Willems,

Hanneke Ickenroth, Carolien Mahin, Nathalie Plönes,

Maurice Daemen, Juul Meijers

Directeur-bestuurder: Joery Wilbers

Cubiss: Egid van Houten, Ilse Pullens, Loes Steens

Werkessie 9 maart middag

Medewerkers De Domijnen: Maurice Daemen, Inge Sieben,
Dick de Nijs

Raad van Toezicht: Casper Bruens, Tom van Vliet

Gemeentes: Cynthia Smeets, Ton van Eijk, Jan Miltenburg,
Paul Voncken

Directeur-bestuurder De Domijnen: Joery Wilbers

Cubiss: Egid van Houten, Ilse Pullens, Loes Steens

Fotografie omslag en pagina 16

Rob Nijpels

Ontwerp infographics en opmaak

Studio Naranja, 's-Hertogenbosch

collectie 0-8
voorleestribune
08 t/m B 1.10
collectie 9-12

kamr

- Stuvia Peta Project
- 1. Kunst
 - 2. Literatuur
 - 3. Geschiedenis
 - 4. Wetenschap
 - 5. Filosofie
 - 6. Psychologie
 - 7. Maatschappijwetenschappen
 - 8. Rechten
 - 9. Economie
 - 10. Medische Wetenschappen
 - 11. Natuurwetenschappen
 - 12. Sport
 - 13. Samenlevingwetenschappen
 - 14. Wetenschappen
 - 15. Diversiteit

de Bibliotheek

De Domijnen

debibliotheek.nl